

**R. Patris, Francisci Svarez, E Societate Iesv,
Metaphysicarvm Disputationvm, In Qvibvs Et Vniversa
Natvralis Theologia Ordinate Traditvr, Et Qvæstiones Ad
omnes duodecim Aristotelis Libros ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiæ ; [Coloniæ Agrippinæ], 1630

10 An ex libertate causarum efficientium oriatur contingentia in effectibus
vniuersi, vel sine illa esse possit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94135](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94135)

tem temporis & natura, & verum sensum compositionis in diuiso. voluntas ergo in eodem instante in quo actum liberum elicit, prius natura quam illum elicit, ac intelligitur habere potestatem ad eliciendum illud, & deinde ex ea potestate intelligitur illud elicere: ergo in eodem priori naturę intelligenda est potens ad eliciendum & non eliciendum talem actum: alioqui reuera non intelligitur libera ad eliciendum illum actum. Et confirmatur ac declaratur, nam in tempore immediato ante illud instans supponitur voluntas habens illam potestatem ad eliciendum & non eliciendum actum. Et in illo instante prius natura quam illa potentia se determinet ad actum nihil est, quod ei potestatem abstulerit ad illum eliciendum: ergo retinet voluntas utramque potestatem in illo instante, & ex illa elicit vel non elicit actum pro ipomet instante. Quocirca si voluntas simpliciter & absolute in eo instante sumatur cum omnibus pręrequisitis ad agendum, quę est potestas in sensu diuiso aut in prioritate naturę, quę necessaria & sufficientissima est ad libertatem. Si verò consideretur iam in illo posteriori naturę, in quo iam elicit actum, iam non potest pro illo eodem instante retrocedere: sed hæc solum est necessitas compositionis ex suppositione consequente determinationem, seu actionem ipsius voluntatis.

Et confirmatur, nam Deus ex eternitate liberè dilexit creaturas, & tamen pro nullo instante vel reali duratione caruit illa determinatione libera, quę ita comparatur ad diuinam voluntatem sicut actus liber ad nostram. ergo libertas voluntatis non est tantum respectu actus posterioris duratione reali, sed etiam respectu actus existentis in eodem instante, posterioris quidem naturę, si talis actus sit verè elicitus & causatus à potentia, vel solum secundum rationem aut intellectum, si solum sit determinatio libera eiusdem actus. Alias non posset intelligi in Deo dilectio libera, quia neque ex eternitate liberè dilexisset, quia semper perpetuo dilexit, neque post instans æternitatis, quia multo minus posset aut inciperet diligere quod nunquam dilexit, aut definire quod dilexit, & prout ex æternitate dilexit. Idem argumentum summi potest ex actione libera angelorum, quam in primo instante suę creationis habuerunt, cum in illo habuerint meritum iuxta anteriorem sententiam. Neq; est vilius momenti quod Ocham significat, actum illum fuisse meritum, quia fuit in potestate angelis in illo durare vel non durare tempore immediate sequenti: hæc enim potestas poterat conferre, vel continuatio illius actus esset meritoria & cessatio esset carentia talis meriti, tamen ad meritum in primo instante nihil id conferbat, tum quia illa potestas non exercebatur in primo instante: nos autem non meremur formaliter per potestatem liberam, sed per vsum eius: tum etiam quia cessatio ab illo actu non potest conferre ad meritum, & tamen angeli mali, qui immediate post primum instans cessauerunt ab illo actu, nihilominus in primo instante meruerunt: ergo pro illo instante fuit ille actus liber, saltem quoad exercitum. Atq; idem argumentum fieri potest de merito Christi, de quo certius est incepisse à primo instante conceptionis suę.

Tandem possunt fieri proportionalia argumenta in hominibus, nam vt supra dicebam, homo potest in primo instante vsus rationis habere actum liberum, tum bonum, tum etiam malum. Item quoties homo peccat non demeretur vel amittit gratiam in tempore immediato ante instans, in quo exercet actum peccaminosum, vt est per se euident: nemo enim peccat aut demeretur in eo quod facturus est, sed in eo quod facit, vt latè Augustinus epistola 107. Ergo necesse est vt in eodem instante in quo actus peccati exercetur, sit liber: quia nemo verè peccat nisi tunc, quando potest vitare quod facit, vel facere quod

Franc. Suar. Metaph. Tom. I.

omittit. Item, est simile argumentum, quando peccator contrititur: ille enim non consequitur gratiam ante nec post instans contritionis, sed in ipso momento in quo contritionem elicit, & in eodem tantum se disponit sufficienter, cum tamen dispositio debeat esse libera, & in eodem meretur gloriam: ergo in eodem & pro eodem exercet actum liberum.

Fundamentum prioris sententię iam solutum est, Aristoteles enim clare loquitur de necessitate conditionata, & ex hypothesi consequente, & de eadem intelligendus est Boetius: nam quod ait, ortum Solis prius fuisse necessarium, non solum est intelligendum de prioritate temporis, sed etiam de prioritate naturę, seu causę. Imo ideo in priori tempore verum fuit dicere effectum illum ex necessitate futurum, quia in sua causa habet necessitatem. Quod verò a iunt, non posse eandem potentiam simul efficere & non efficere, sophisma est consistens in vocum æquiuocatione: utraque enim potestas simul est in eodem instante, non tamen ad exercendum utrumq; actum coniunctim, sed diuisim, id est vel vnum, vel alium pro suo arbitrio. Vnde, licet alteram partem potestatis exerceat, verbi gratia, eliciendo actum, potestatem tamen retinet ad oppositum, quam posset in eodem instante exercere, non quidem simul cum alio actu, nec faciendo compositionem cum illo, sed absolute.

Addit tamen Gregorius supra, facta suppositione, quod voluntas elicit actum, non solum non posse pro eodem instante illum deferere, verum etiam neque in tempore immediate sequente, quia existimat repugnare actum definire, in eodem instante in quo incipit esse. Sed neque in Theologia, neque in Philosophia habet hæc sententia fundamentum. Non enim repugnat rem quę sit, pro vnico tantum instante durare: nam potest idem instans esse primum & vltimū esse rei: quę est enim in hoc repugnantia? Respondet, repugnare quod res simul incipiat & definat. Sed si inceptio sit per instans intrinsecum, delitio verò per instans extrinsecum ipsi definitioni seu intrinsecū ipsi existentia, nulla est repugnantia: quia non sequitur quod res sit, simul & non sit, sed solum sequitur quod ita sit, vt neque immediate antea fuerit, neque immediate post futura sit: quomodo ipsum instans habet esse, & in eo posset Deus creare angelum & non conseruare amplius: ergo ex hac parte nulla est necessitas continuandi actum liberum. Nec verò ex alia, nam angeli mali, vt est probabile, per vnum tantum instans durant in bonis actibus: & qui peccat, nulla necessitate cogitur perseuerare peccando: aliis posset homo in hac vita pro aliquo tempore ex necessitate peccare, & non desistere à peccando; quod absurdissimum est. Et est contrario qui cepit mereri, liberè perseuerat in merito: aliis nihil in ea perseuerantia boni operis mereretur: sed hæc res latius à Theologis disputatur.

SECTIO X.

An ex libertate causarum efficientium oriatur contingencia in effectibus vniuersi, vel sine illa esse possit.

Non fit ambiguitas in voce contingentis, oportet aduertere dupliciter posse dici effectum contingentem: vno modo, quia casu & præter intentionem agentis fit: quo sensu valde strictè & rigorosè sumitur vox contingentis: nunc autem non ita loquimur, nam de effectū causali dicemus sect. vltim. huius disputationis. Alio ergo modo sumitur contingentis, vt dicit quoddam medium inter necessarium & impossibile: quomodo à Dialecticis dicitur

Qq 3

VII.
Ratio contraria sententia destruitur.

VIII.
Actus vsq; ad instanti non necessario per aliquod tempus durat.

I.
Dupliciter aliquis actus dicitur contingens.

citur contingens completi simul possibile esse, & possibile non esse: & in hac significatione sumitur in presenti, & sic etiam sumptum videtur ab Aristotele 1. de Interpret. c. vii. ubi de futuris contingentibus disputat.

II.

Secundo est obseruandum, effectum aliquem comparari posse, vel ad suam causam proximam tantum secundum virtutem intrinsecam eius, vel ad eandem ut coniunctam concursui, vel oppositione aliarum causarum, quæ in toto ordine vniuersi illi occurrere, vel cum illa concurrere possunt, in quibus possumus vel primam causam comprehendere, vel tantum seriem & ordinem causarum secundarum. Atque hoc posteriori modo nunc loquimur, supponimus enim in ordine ad primam causam nullum effectum vniuersi ex absoluta necessitate euenire, quia omnes pendent ex concursu eius, quem ipsa pro sua libertate negare potest: & ideo in ordine ad illam nulla est res tam necessaria, nullusve effectus habens causam tam necessario agentem, qui non possit esse & non esse, & in hoc sensu fit contingens. Nunc autem, et si Deus agat liberè, supponimus esse paratum ad concurrendum cum causis secundis, & definita lege præbere suum concursum: & ideo contingentiam vel necessitatem effectuum naturalium ita consideramus in ordine ad causas secundas, ac si à prima non penderent, vel ac si prima non posset suum concursum negare, aut actiones harum causarum impedire, aut immutare. Nam miracula quæ in hoc Deus facere potest, Philosophia non considerat; neque etiam negat si vera sit, sed dicit esse exceptiones à generali regula, quæ ad ipsam non pertinent.

Questionis resolutio.

III.

His positis facillima est præsentis questionis resolutio: & ideo dicendum est primo, in ordine ad causam proximam operantem ex necessitate naturæ nullum esse effectum contingentem per intrinsecam virtutem talis causæ: esse tamen posse contingentem ex imperfectione vel defectu talis causæ, quæ impediri potest ex concursu vel oppositione alterius causæ. Prior pars huius assertionis clara est, nam si causa est naturæ sua determinata ad vnum: ergo ita est potens ad agendum ut ex intrinseca sua virtute non possit non agere: ergo effectus ex hac parte non habet contingentiam, sed necessitatem. Vnde si quis respiciat ad solam virtutem intrinsecam causæ, & ad naturalem modum agendi eius, non poterit inde colligere aut effectum non esse futurum, aut posse non esse, sed potius habere necessitatem essendi, quantum est ex eo capite: ergo effectus non potest habere contingentiam ex hac habitudine ad huiusmodi causam. Nihilominus altera etiam pars conclusionis æquæ vera est, & facilis: nam licet causa proxima necessario agat, impotens est ad resistendum omni contrariæ causæ sibi occurrenti, vel ad vincendam & superandam omnem resistantiam, quæ ab alia causa fieri potest: ergo ex hoc capite contingere potest, ut non eueniat effectus, qui aliundè necessario eueniret quantum est ex virtute & modo agendi proximæ causæ: ergo talis effectus est contingens, non ex virtute, sed potius ex defectu virtutis suæ causæ, adiuncto possibili concursu, vel oppositione aliarum causarum: sub quibus comprehendimus non solū efficientes causas, sed etiam materiales, & quouis modo resistentes, seu impediētes naturalem actionem causæ. Atque hoc modo recte admittunt Philosophi contingentiam in effectibus causarum naturalium: quia contingens effectus est, quia sua causa potest fieri & non fieri: sed hic effectus absolute potest fieri, & non fieri à causa sua, siue id proveniat ex virtute, siue ex defectu virtutis, & ex impediētis possibilibus: ergo.

IV.

Hinc tamen maioris claritatis gratia recte distin-

guitur duplex effectus contingens, scilicet vel intrinsecus, vel tantum extrinsecus. Priori modo dicitur effectus ab intrinseco contingens, quia manat à causa, quæ extrinseca vi & potestate potest dare contingentiam effectui. Non quod hæc contingentia aliquando sit modus intrinsecus inhærens ipsi effectui: nihil enim est aliud, quam denominatio sumpta ex potestate & modo agendi suæ causæ: sed quod talis denominatio à sola intrinseca virtute & perfectione propriæ causæ proveniat. Et hæc contingentia tantum est in ordine ad causam liberā. Posteriori autem modo, seu extrinsece dicitur effectus contingens, quando carentia necessitatis quæ in illo est, solum est ab extrinsecis impediētis. Ex quo etiam intelligitur huiusmodi contingentiam non pendere ex libertate alicuius causæ, etiam primæ, quia solum consistit in habitudine ad causam proximam quæ impediri potest: quæ habitudine eadem est, siue liberæ causæ interueniant, siue non, imo etiam si Deus ageret ex necessitate naturæ, dummodo eadē naturales causas produxisset quæ nunc sunt.

Dico secundo: effectus qui est contingens respectu causæ proximæ naturaliter operantis, si comparatur ad totum ordinem ac seriem causarum vniuersi, si, & in his causis nulla intercedat liberè agens, false ut applicans alias causas, vel remouens impediēta, non habet contingentiam sed necessitatem. Hæc sumitur ex D. Tho. 1. cont. Gent. cap. 67. ratione 3. ubi ait, sicut ex causa necessaria sequitur effectus certum naturaliter, ita ex causa contingente completa si non impeditur: Vbi recte Ferrar. aduertit, intelligendum id esse de effectibus causarum naturalium. Sumitur etiam ex Durando in 1. d. 38. q. 3. & Scot. in 1. d. 1. q. 1. d. 8. q. 2. & d. 39. sed clarius eam proposuit Gabriel. in 1. d. 38. q. vnic. artic. 1. Et probatur; quia si omnes causæ quæ in omni genere ad effectum concurrunt, & illius productionem vel promouere, vel impedire possunt, agunt ex necessitate: ergo eadem necessitate talis sequetur effectus, qualis ex omnibus illis causis sic dispositis & applicatis sequi potest. Et declaratur: nam sicut naturalis causa proxima non impeditur, & habens materiam aptam sufficienter applicatā, necessario producit proportionatum effectum, ita si eadem causa sit omnino impedita, eadem necessitate nihil operabitur, vel si non omnino, sed ex parte impedita sit, eadem necessitate faciet imperfectum, vel monitrosum effectum: ergo si causæ omnes tam agentes quam impediētes ex solo naturali ac necessario cursu ita conueniunt; & singule etiam cum necessitate operantur suo modo, id est, quæ impedit, necessario impedit, & quæ materiam applicat necessario, & sic de aliis; ergo talis effectus consideratus in ordine ad totam seriem & collectionem talium causarum, non habet contingentiam, sed necessitatem.

Neque in hac conclusione inuenio rationem dubitandi, nam tota hæc necessitas intelligitur subordinata voluntati diuinæ, ut in principio supposuimus, & respectu illius habet quilibet ex his effectibus contingentiam, id est, possibilitatem ut non eueniat: tamen in hoc ipso intercedit etiam libertas diuina. Et ita simpliciter & absq. dubitatione verum est respectu totius ordinis seu collectionis causarum agentium, nullam posse esse contingentiam in effectibus, nisi in illa collectione causarum aliqua causa libera interueniat.

Atque ex his duabus assertionibus obiter intelligitur, quam sit difficile cum certitudine præcognoscere hos effectus contingentes futuros, etiam merè naturales, qui respectu vnius vel alterius, vel etiam plurium causarum habent contingentiam, & solum habent infallibilitatem ac necessitatem respectu omnium simul. Est enim difficillimum saltem hominibus, ut angelos prætermittamus, omnes huiusmodi causas cognoscere, tum quia quædam sunt à sensibus remotissimæ, & valde occultæ, ut sunt ista seu virtu-

virtutes eorum: tum etiā, quod in magna sint multitudi-
ne, & earum concursus, & oppositiones, variaz
sunt & multiplices: tum denique, quod hæc causa non
agunt abique materia, cuius dispositio etiam est va-
ria, & sepe ignota: & ideo valde operosum est hæc om-
nia ita inter se conferre & observare, vt ex eis pos-
sit aliquid futurum in particulari præcognosci satis
probabili coniectura, nedum infallibili certitudine
Legatur de hac re Benedictus Pererius lib. 2. in Gen.
cap. 2. & 3.

VIII. Dico tertio: Si ad effectum quemlibet, etiam na-
turalium causarum causa libera concurrat, siue vt
causa per se, siue vt causa per accidens, applicans agēs,
vel materiam, aut remouens prohibens, id satis est, vt
effectus sit simpliciter contingens, etiam si ad totam
collectionem, & seriem causarum comparatur. Pro-
batur, nam effectus contingens est, qui potest esse &
non esse ex sua causa: sed huiusmodi effectus com-
paratus ad totam collectionem suarum causarum, po-
test simpliciter esse & non esse, vel ex eo solum, quod
inter illas causas aliqua libera interuenit, ex cuius ar-
bitrio accidere potest, vt vel materia non sit dispo-
sita ad talem effectum, vel causa proxima & per se ab-
sit, aut aliud simile impedimentum interueniat, quod
satis est, vt effectus non sequatur. Vt si agricola non
aret terram, quod illi liberum est, impeditur natu-
ralis fructus, etiam si sint pluuie congruentes, & om-
nes aliz cause concurrant: eademque ratio est de
quocumque alio effectum postulante aliquem concursum
causæ liberæ, siue quo esse non possit

IX. Atque hinc colligere licet differentiam inter hos
effectus contingentes, quos lato quodam modo li-
beros appellare possumus, & priores naturales: quod
si tantum secundum quid sunt contingentes respec-
tu vnius, vel plurium causarum, non tamen respec-
tu omnium collectiue sumptarum: illi vero, scilicet
liberi, sunt simpliciter contingentes, siue ad singu-
las, siue ad omnes causas suas simul sumptas com-
paretur. Ex quo etiam fit, vt hi effectus liberi multo
minus possint præcognosci in causis, quam illi. Nam
effectus naturalis, licet formaliter vt contingens est,
non possit in causa cognosci vt certò futurus, id est,
in sola causa proxima in se considerata, tamen in
collectione, & collatione causarum omnium cognos-
ci potest, quia iam non vt contingens, sed vt neces-
sarius cognoscitur: at vero effectus simpliciter con-
tingens, neque in vna, neque in omnibus causis si-
mul certò præcognosci potest vt futurus, quia vtro-
que respectu est simpliciter contingens, atque adeo
ex vi causarum indeterminatus, & differens ad ef-
fe & non esse: & ideo nisi aliunde cognoscatur libe-
ra determinatio causæ sufficiens ad determinandum
effectum, nullo modo potest ex vi causarum certò
præcognosci.

X. Hic veritatim offerebat sese occasio disputandi
de præscientia & prædictione horum effectuum cō-
tingentium quatenus futuri sunt: nam si antequam
fiant, non habent in causis suis determinationem ad
esse, vel ad non esse: ergo nulla potest esse determi-
nata veritas in propositionibus, quibus alterum ho-
rum futurum denunciatur: quod planè videtur cō-
sequenter concessisse Aristot. imò & ex professo pro-
bat lib. 1. de Interp. cap. 8. Ex hoc autem vltius se-
quitur neutram partem, affirmantem, vel negantem
huiusmodi effectum esse futurum, posse præcisci vt
determinatè veram, etiam à Deo: nam quod non est
verum, non est scibile: ergo quod non est determi-
natè verum, non potest etiam sciri, vt determinatè
verum. Atq; ita id concessit Cicero lib. de Fato, & Di-
uinat. vt Augustin. retulit. 5. de Ciuit. c. 9.

XI. Sed hæc difficultas altiore, & fusiore disputa-
tione postulat, de qua Theologi in 1. distinctione
38. & 1. part. questione 14. articuli. 13. Nunc breuiter
respondetur, determinationem veritatis in propo-
sitione de futuro contingente, non esse sumendam

ex eo, quod causa, à qua prouenturus est talis effe-
ctus, sit iam determinata ad illum in sua virtute &
facultate, ab eo tempore vel instante, ex quo verum
est dicere illum effectum esse futurum, sed ex eo so-
lum, quod aliquando talis causa in actione sua deter-
minanda sit ad liberum effectum: nam hoc solum en-
unciatur per illam propositionem, & non quod
causa ex se, & ex sua virtute sit iam determinata ad
talem effectum. Quapropter cum absoluta contin-
gentia horum effectuum stare potest determinata ve-
ritas vel falsitas earum propositionum, in quibus illi
futuri esse enunciantur, quia hæc veritas determi-
nata non repugnat contingentia, magis quā in pro-
positione de præfenti. Quia licet effectus possit fieri,
& non fieri, ex quo habet, quod sit contingens, tamē
de facto alterum determinatè accidet, & inde ha-
bet, quod sit futurum contingens determinatè. Et in
hoc putamus Aristotelem deceptum fuisse, & con-
tra principia nostræ fidei locum: quamuis non de-
sint Catholici, qui illum interpretari ac defendere
conentur. Hinc vero vltius fit, non omnino repu-
gnare, vt hi effectus liberi, antequam fiant, certò præ-
scisci possint, ea saltem scientia, quæ propter suam in-
finitatem omnem veritatem, omneque obiectum
scibile comprehendit ac intuetur eo modo, quo est:
in quo turpius errauit Cicero negans Deo præscien-
tiam omnium futurorum. Neque enim illa scientia
hanc contingentiam destruit: tum quia non immu-
tat seu alterat (vt ita dicam) suum obiectum, aliàs se
ipsam redderet falsam, si sciendo effectum fore con-
tingentem, faceret necessarium: tum etiam, quia hæc
scientia futurorum vt sic, non est causa eorum, sed pu-
ra intuitio: sed de his aliàs.

Aliz duæ difficultates supererant circa vltimam
conclusionem. Prima est, an sola libertas causæ se-
cundæ sufficiat ad dictam contingentiam, etiam si
per impossibile non esset libertas in causa prima: &
hæc suprā tractata est: idem enim est quærere, an cū
illa hypothese possit consergere contingentia simpli-
citer in effectibus naturalibus, & quærere, an cum il-
la esse possit libertas, & vsus libertatis in creatura.
Nam si fuerit vsus libertatis, erit etiam contingentia
simpliciter: siue illo autem non erit: & ideo responsio
superius tradita hic applicanda est. Altera difficultas
est, an e contrario sola libertas primæ causæ sufficiat
ad contingentiam effectus, etiam si nulla causa secū-
da esset libera: sed hæc facilem ex dictis habet respo-
sionem, nam eo modo, quo ille effectus est liber, po-
test dici contingens, prout nunc loquimur. An vero
ita simpliciter loquendum sit, vt effectus, quatenus
respectu Dei liberè sunt, dici possint contingentes,
attingemus inferius disputando de Deo, eiusq; libe-
ra voluntate.

Atque hinc etiam expedita manet altera difficul-
tas, quæ hic tractari solet, in qua nimirum causa po-
sita sit radix contingentia, an scilicet in libertate
primæ causæ, vel in libertate secundæ, vel vtriuf-
que simul: dicendum est enim, si sit sermo de con-
tingentia tantum extrinseca, & secundum quid, ra-
dicem eius non esse positam in libertate aliqua; nec
secundæ, nec primæ causæ, sed proximè in tali natu-
ra, & conditione causæ secundæ, quæ impediri po-
test, adiuncto tali ordine & serie aliarum rerum &
causarum naturalium, ex quo soleat tale impedimē-
tum occurrere. Prima autem causa, siue Deus, so-
lum dici potest prima radix huius contingentia, si-
cut est prima causa omnium effectuum vniuersi: quia
nimirum tales causæ secundæ ab ipsa fuerunt & crea-
tæ, & ita dispositæ & ordinatæ, vt ab eis huiusmodi
effectus contingentes prouenirent. Ad hoc autem,
formaliter loquendo, nil refert, quod prima causa
liberè hæc omnia produxerit: eadem enim contin-
gentia sequeretur etiam si ex necessitate creasset hæc
omnia, dummodo eodem modo illa ordinasset, &
postea cum illis concurreret. At vero loquendo de

XII.

XIII.

In quo agitur
de libro sic
radix liber-
tatis.

contingentia simpliciter, immediata illius ratio posita est in libertate causae proximae, & aliquo usu eius ut declaratum est: primordialis autem radix eius est libertas causae primae eo modo, quo superius sect. 5. declaratum est.

SECTIO XI.

Verum aliqua vera ratione possit fatum inter causas efficientes vniuersi numerari.

Varij errores.

I.

Vit vetus sententia aliquorum Philosophorum, qui effectus omnes vniuersi fato tribuebant. Constituebant autem fatum in quadam connexion & ordine causarum vniuersi, à quibus aiebant omnia ex necessitate provenire, ut de Stoicis refert Cicero libro 1. de Diuinat. subfin. & Diogen. Laert. lib. 7. in vita Zenonis. Illam autem vim præcipue tribuebant astris & stribus ac dispositionibus eorum, adiunctis coelorum motibus: hinc enim inevitabili necessitate proveniunt varij aspectus & concursus causarum vniuersi, ex quibus aiebant eadem necessitate effectus omnes in hoc inferiori mundo euenire. Vnde definiebant fatum esse, *Causarum colligantiam, ex astrorum motibus, ac vi, efficaciam trahentem*, ut refert Albert. lib. 2. Phys. tract. 2. c. 19. ex Apuleio, & aliis. Hoc autem multi eorum non solum de naturalibus effectibus, sed etiam de actionibus humanis tam studiose, quam prauis asseriebant. Putabant enim celestia corpora eadem vi, & directâ actione influere in humanas voluntates, ac in cæteras res, ut refert Augustin. 4. lib. Confess. c. & lib. 5. de Ciuit. c. 1. Vbi etiam notat (quod etiam Plotinus refert Aenead. 3.) quosdam ex his adeo fuisse stolidos, ut negarent hanc dispositionem causarum vniuersi, cui fatalem necessitatem ascribebant, à diuina sapientia aut voluntate profectam esse, sed ex se habere intrinsecam necessitatem prorsus inevitabilem.

II.

Alij vero quamuis non negarent hunc causarum secundarum ordinem à diuina voluntate processisse, nihilominus ei tribuebant necessitatem omnino inevitabilem, etiam respectu Dei: quia forte credebant Deum agere ex necessitate naturæ. Quod ex hæreticis sensisse Petrum Abailardum, refert Castro cont. hæres. verb. Libertas, & verb. Futurum contingens. idemq; de Viclepho refert, quod dixerit omnia euenire tam inevitabili necessitate, ut nec Deus ipse potuerit aliter res condidisse quam condidit, nec aliter gubernare quam gubernat: & ex eis sic conditis & gubernatis non posse alias actiones prodire quam prodeant. Plures etiam alij hæretici hanc sententiâ de fato secuti sunt, prout à dictis Philosophis asserta est.

III.

Alii vero fati necessitatem non in astris, sed in diuina voluntate posuerunt, sic Seneca lib. 2. natural. q. c. 35. *Quemadmodum (ait) rapidorum aqua torrentium in se non recurrit, nec moratur quidem, quia priorem superueniens precipitat: sic ordinem fati eterna series regit, cuius hæc prima lex, stare decreto. Et statim c. 36. definiens fatum ait, esse necessitatē rerum omnium, actionumq; quam nulla vis rumpat. Idem optimè lib. 4. de Beneficiis, c. 7. Eiusdemq; sententiæ videtur fuisse Plato Dialogo ultimo de Repub. Quidam etiam noui hæretici (quod Caluino & sequacibus tribuere possumus) hoc genus fati introduxerunt: licet fortasse non sub eo nomine. decet enim omnia ex necessitate euenire, nō ex solo influxu coelorum, sed ex superiori influxu Dei ita mouentis & applicantis omnes causas secundas ad agendum, ut ex necessitate illud agat ad quod impelluntur, & nihil aliud. Hanc vero necessitatem subiiciunt diuinæ voluntati, & respectu illius dicunt esse simpliciter variabilem: quamuis supposita æter-*

na Dei dispositione iam immutabili, qua statim vniuersas res ita condere, gubernare, & impellere, ut omnia ex necessitate eueniant, quæ respectu creaturarum est necessitas simpliciter, respectu vero Dei est necessitas immutabilitatis.

Resolutio.

In hac doctrina de fato sic explicata multi contingunt errores non solum contra Catholicam fidem, sed etiam contra rationem naturalem, ut facile ex hæcenus tractatis constare potest. Propter quod & res ipsa ab Ecclesia est damnata in nonnullis Conciliis, & à sanctis Patribus diligentissimè est impugnata, & nomen ipsum fati Catholici omnibus odiosum est, quamuis nonnulli adiuuncta sana interpretatione nō putent esse omnino reiciendum.

Notantur & refelluntur dicti errores.

PRIMO igitur tribuere causis secundis fatalem necessitatem independenter à Deo, plane stultum est, & contra rationem naturalem. Hoc non aliter probandum est, quā demonstrando omnia pendere à Deo in fieri esse, & operari: quod tribus disputationibus seqq. præstabitur.

Secundò constituere necessitatē fati sub Dei causalitate & influxu, inevitabili etiam ipsi Deo, repugnatur rationi naturali. Probatur, quia vel duos errores, vel alterum tantum includit ea sententia, scilicet aut Deum nō esse omnipotentem, aut saltem minimè operari liberè quicquid extra se operatur: nā si Deus has duas perfectiones habet, quæ potest esse dispositio, influentia, aut necessitas causarum secundarum, quam ipse non possit sua omnipotentia & libera voluntate immutare, aut impedire? Quod autem in Deo sint omnipotentia, & libera voluntas, demonstrabimus infra, de Deo & attributis eius disputantes. Est autem conclusio intelligenda de inevitabili necessitate simpliciter: nā si sit firmo de inevitabilitate tantum secundum quid, proveniente scilicet ex immutabilitate Dei, ex hac parte non erit error, si aliunde nō misceatur, ut dicemus.

Tertiò constituere talem fati necessitatem, quæ ex astrorum & aliarum naturalium causarum influxu ad omnes inferiores causas dimanet, sub illis etiam voluntates humanas comprehendendo, est error etiam naturali rationi repugnans. Intelligitur autem hæc conclusio, etiam si hæc necessitas ponatur pendens à diuina voluntate & per illam mutabilis. Probatur, quia huiusmodi fatalis necessitas destruit arbitrii libertatem. Quo titulo damnata est illa sententia in Conc. Brachar. 1. c. 9. & à Leo. 1. epist. 91. cap. 11. & 13. & contra illam multa congerit Euseb. libro 6. de Prepar. Euang. c. 5. & seq. & late etiam scribit Chrysostomus in orationib. de Provident. & August. dict. 1. de Ciuit. fere per totum: & Greg. Niss. seu Nemes. libro 6. suæ Philosoph. Boet. lib. 6. de Consolat. & alij frequent. Quin etiam Philosophi hoc genus fati oppugnant, ut sumitur ex Arist. lib. 1. Ethic. c. 1. & lib. 1. de Interp. c. 1. & Ammon. aliorumq; interpretibus, & lib. 2. Phys. c. 6. vbi Simpl. Themist. & alii, & Alex. Aphrodis. lib. de Fato, Plutarch. lib. de Fortuna: vide etiam in Iulio Sirenno lib. de Fato. Fundamentum etiam illius sententiæ alium includit errorem, nimirum, coelorum influxum directè & per se cadere in humanas animas & voluntates: quod est contra animæ immaterialitatem, & consequenter contra eius immortalitatem.

Quartò constituere fatum, illud arti buendo efficientiæ & influxui primæ causæ necessitantis omnes causas secundas, etiam rationales voluntates ad singulos effectus, error est tum contra fidem, cum etiam contra rationem naturalem. Probatur ex dictis, quia etiam hoc modo destruitur liberum arbitrium. Vnde in